

En jämställd vardag som funkar

Antagen av Liberalernas
landsmöte 2025

Liberalerna

Rapporten baserar sig på ett förslag som på partistyrelsens uppdrag utarbetades av arbetsgruppen "Livspusselbitar för ett jämställt arbetsliv" (Carl Otto Engberg, sammankallande, Annelie Luthman och Cecilia Rönn).

Förslag

1. **Ny och större jämställdhetsbonus** på 30 000 kronor för de familjer som delar föräldraförsäkringen mer lika, för att stimulera ökad anknytning från båda föräldrar samt jämställdhet i familjelivet och på arbetsmarknaden. Bonusen betalas ut per automatik när villkoren är uppfyllda.
2. **Jämställdhets-VAB för att främja en jämnare fördelning av vård av sjukt barn mellan föräldrarna.** De fem första VAB-dagarna per förälder ska ersättningsnivån vara 90 procent av inkomsten upp till taket i stället för 80 procent som i dag.
3. **Synliggör ekonomisk ojämställdhet med ett rosa kuvert.** När man skrivs in på mödravårdsmottagningen ska föräldrarna få ett rosa kuvert, likt det orange kuvertet för pensionen. En digital jämställdhetskalkylator ska visa hur olika val kring föräldraledighet, att jobba deltid och stanna hemma med sjukt barn påverkar livsinkomst och pension, så att föräldrar kan fatta medvetna och informerade beslut.
4. **Dela mer av pensionen.** Det ska gå att överföra både mer av den statliga pensionen och tjänstepensionsrättigheter till varandra under äktenskapet. Ogifta föräldrar ska precis som gifta också kunna överföra pensionsrätter sinsemellan. Det skulle kunna utjämna tidigare ojämlikheter och att den som tar ansvar inte missgynnas vid pensionen.
5. **RUT-avdrag för att förenkla föräldralivet.** Fler tjänster som underlättar vardagen ska inkluderas i RUT-avdraget. Exempelvis ytterligare barnpassning och transport till fritidsaktiviteter.
6. **Rätt till två dagar betald ledighet vid skolrelaterade tillfällen,** för att fler föräldrar ska kunna engagera och involvera sig mer i barnens skolgång. Exempelvis kunna närvara vid utvecklingssamtal och skolavslutningar.
7. **Sänk skatten för barnfamiljer** med 10 000 kronor per år och per barn delat mellan föräldrarna i ett så kallat barnavdrag på skatten på förvärvsinkomster. I en ekonomiskt påfrestande tid behöver barnfamiljer få mer makt över vardagen och incitamenten för kvinnor att arbeta stärkas. En del av att finansiera förslaget kommer att ligga i att avskaffa flerbarnstillägget.
8. **Ge välfärdsarbetare bonus.** Som offentliga arbetsgivare ska kommuner och regioner erbjuda ett lönetillägg, likt det smutstillägg som finns hos privata arbetsgivare, till de som har arbetsuppgifter inom välfärden där det är lämpligt.
9. **Inför VAF (vård av förälder).** I likhet med vård av barn (VAB) ska den som tar hand om sin egen äldre förälder inte behöva gå ner i arbetstid eller få en ohållbar livssituation, med ökad stress eller sämre hälsa, på grund av att den tar ansvar för sina anhöriga. Särskilt kvinnor drabbas negativt privatekonomiskt. Efter att man fyllt 75 år, eller tidigare efter läkares bedömning, ska ens närstående vuxna barn kunna använda upp till 50 VAF-dagar.
10. **Pensionärs-RUT.** För pensionärer ska även exempelvis hemkörning av mat, hundrastning och plantering av blommor ingå, för att öka valfriheten, flexibiliteten och underlätta för anhöriga kvar i arbetslivet.

En jämställd vardag som funkar

För att få ett mer jämställt samhälle måste det vara enkelt att ha en jämställd vardag.

Jämställdhet handlar om mer än bara stora ord – det handlar i grunden om vardagslivet. Om vem det är som vabbar när barnen är febriga och behöver stanna hemma. Vem som hinner gå på utvecklingssamtalet varje termin eller ser till att fotbollsskorna är nedpackade. Vem som hjälper mamma på ålderns höst att boka tandläkartid när hon har svårt med almanackan och som vattnar hennes pelargoner som vissnat.

För oss liberaler är målet enkelt: alla – oavsett kön – ska ha friheten att forma sina egna liv. Så ser det inte ut så idag. Det är fortfarande kvinnor som tar större ansvar för barn, hem och anhöriga. Det leder till färre arbetade timmar och därmed lägre lön och sämre pension. Över en livstid förvärras löne- och spargapet – de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män blir större och större. Och papporna? De går miste om värdefull tid och viktig kontakt med sina barn.

Det vill vi ändra på. Liberalerna föreslår reformer som gör det enklare att leva jämställt – hemma, på jobbet och genom hela livet. Så att fler har tid, råd och möjlighet att vara både närvarande föräldrar och självständiga yrkespersoner. Därför ska vi stärka jämställdheten vid familjebildning, förbättra livsvillkoren för anhöriga, öka flexibiliteten i arbetslivet och skapa långsiktig ekonomisk frihet. Jämställdhet ska löna sig – ekonomiskt, praktiskt och långsiktigt.

För att det ska vara möjligt krävs ett vardagsliv som går ihop. Den stress och press som skapas av dagens oförenliga krav, i föräldraskapet eller anhörigrollen, behöver minska. Sena kvällar på jobbet ska kunna tillåta att man hämtar tidigt från förskolan vissa dagar och får höra barnen sjunga Idas sommarvisa på skolavslutningen. Om barnens farfar plötsligt faller ihop ska det finnas en ventil så att man själv inte gör detsamma. Ansvarstagande ska gå hand i hand med egenmakt. Den som tar hand om ett sjukt barn eller en äldre förälder ska ha större möjlighet att bestämma över sin vardag.

I den här rapporten lägger vi därför fram förslag som syftar till att skapa en jämställd vardag som funkar. Så att varje människa oavsett kön känner att de har mer makt över sin ekonomi, sin tid och sin tillvaro. Då får vi också ett mer ekonomiskt jämställt och välmående samhälle.

Familjebildning –när den ekonomiska ojämlikheten är som värst

Utvecklingen mot ekonomisk jämställdhet mellan män och kvinnor stagnerar. 2021 gick utvecklingen till och med bakåt. Det är vid familjebildningen man börjar se skillnader mellan män och kvinnor, och vi vet varför. Kvinnor tar ett större ansvar för barnen, både när de är små och när de blir sjuka.

Föräldraförsäkringen är på pappret könsneutral, men i praktiken ser det annorlunda ut. Det är bara två av tio föräldrapar som delar lika på föräldrapenningen. Utvecklingen går inte heller åt rätt håll – den har till och med stannat av. Vid vård av sjukt barn (VAB) är det också snedfördelat. Bara 16 procent av paren delar lika på VAB-dagarna. I över hälften av

familjerna är det kvinnan som vabbar mest. Och även om skillnaderna minskar lite när barnet är sjukt ofta så är det mer än sällan redan för sent. Det är lätt att tro att det bara är under småbarnsåren det ser ut så här, och att ojämställt ansvar för barnen går att ta igen senare. Men det är sällan så det blir.

Även om många vill dela rättvist, är det få som ser vad ojämställda val faktiskt kostar på lång sikt. Därför behövs politik som ger människor bättre verktyg att själva kunna sätta sig runt köksbordet och förstå konsekvenserna.

Liberalerna vill införa en ny och större jämställdhetsbonus på 30 000 kronor per barn, för att skapa bättre incitament för familjer att dela på föräldraförsäkringen och i förlängningen stärka jämställdheten i familjelivet och på arbetsmarknaden. Vi vill också höja ersättningsnivån för VAB de fem första dagarna, från dagens 80 procent av inkomsten till 90 procent, för att främja ett jämnare uttag. Dessutom behövs ett rosa kuvert som synliggör de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män – en digital jämställdhetskalkylator som visar hur olika val inom föräldraförsäkringen, deltidsarbete och vård av barn påverkar livsinkomst och pension. Så att föräldrar kan fatta medvetna och jämställda beslut.

Det ojämställda uttaget av föräldraledighet och VAB leder till ekonomiska skillnader som ackumulerar över tid. Det kan ses som tydligast i pensionsåldern. Enligt Pensionsmyndigheten har kvinnor i genomsnitt 30 procent lägre pensioner än män. Dessutom indikerar utvecklingen att det kommer ta närmare 100 år tills vi har jämställda pensioner i Sverige – förutsatt att inget förändras.

Dessa skillnader blir ännu tydligare vid en skilsmässa och bodelning. Då delas hela ekonomin – förutom pensionerna. Det leder till att den som varit hemma och tagit hand om familjen får stora negativa konsekvenser för sin pension och därmed missgynnas för sitt ansvarstagande. För att öka jämställdheten driver Liberalerna att en större andel av pensionen, precis som bilen och huset, delas vid en skilsmässa.

Det behövs bättre möjligheter att själv ta ansvar för sin ekonomiska situation. Incitamentet att pensionsspara själv behöver stärkas – för att ge möjlighet till större egenmakt. Liberalerna anser också att mer av pensionen borde gå att dela upp. Det ska gå att överföra både mer av den statliga pensionen, och möjligheten att dela tjänstepensionen med varandra borde öppnas upp. Till skillnad från idag borde de som är sambo och har gemensamma barn kunna överföra pensionsrätter mellan varandra. Man ska inte behöva vara gift för att kunna hantera ekonomisk ojämlikhet.

Föräldraskap – mer tid, mindre stress

Idag kännetecknas föräldraskapet i Sverige av höga krav, splittrad uppmärksamhet och orimliga förväntningar. Inte minst kvinnor pressas att axla ett dubbelt ansvar – som arbetande och huvudansvariga för hem, barn och anhöriga. Det slår mot deras ekonomi, karriär och hälsa – och det begränsar barns möjligheter att växa upp i hem där ansvar delas och förebilder finns i både mamma och pappa. Forskning visar att när pappor är mer närvarande tidigt i barnets liv så minskar inkomstgapet mellan könen och omsorgen fördelas mer jämlikt över tid.

Liberalerna vill bredda RUT-avdraget till att inkludera fler tjänster som kan underlätta vardagen för människor. Exempelvis ytterligare barnpassning och transport till fritidsaktiviteter. Dessutom vill Liberalerna införa rätt till två dagars betald ledighet, per barn och år, vid skolrelaterade tillfällen som exempelvis att närvara vid utvecklingssamtal. För de föräldrar som jobbar i yrken där man själv bestämmer över sin arbetstid fungerar det ofta redan i dag att gå tidigare för barnets utvecklingssamtal, men detta är mycket svårare för den som jobbar exempelvis i vård och omsorg eller i ett serviceyrke. Även de föräldrarna ska kunna fokusera på att vara närvarande och engagerade i barnens fritidsaktiviteter och skolgång.

Att bli förälder förändrar också ens ekonomi. Det handlar inte längre bara om att försörja sig själv – nu ska pengarna räcka till fler. Vardagen fylls av kostnader: mat, kläder, blöjor, fritidsaktiviteter och oförutsedda utgifter.

Det måste bli mer lönsamt att arbeta framför att gå på bidrag. En grupp som står längst ifrån arbetsmarknaden är utrikesfödda kvinnor och det behövs fler incitament för att stärka jämställdheten genom fler i arbete, samtidigt som vi förbättrar familjers ekonomiska förutsättningar. Fler barn ska se sina föräldrar gå till jobbet varje morgon. Därför borde skatten sänkas för barnfamiljer med 10 000 kronor per år och per barn i ett så kallat barnavdrag, delat mellan vårdnadshavarna. En del av att finansiera förslaget kommer att ligga i att avskaffa flerbarnstillägget.

Både föräldraskap och rollen som anhörig leder till att kvinnor i större utsträckning arbetar deltid. I många kvinnodominerade yrken finns det samtidigt svaga incitament att arbeta mer och ta ytterligare ansvar. Det behöver förändras.

Kommuner och regioner ska erbjuda ett lönetillägg, likt det smutstillägg som finns hos privata arbetsgivare, till de som har arbetsuppgifter inom välfärden där det är lämpligt. Det handlar om till exempel förskollärare och sjuksköterskor.

Sandwichgenerationen behöver nya lösningar

När barnen vuxit upp tar andra utmaningar vid för många föräldrar. Helt plötsligt är det ens egna föräldrar som har blivit gamla och behöver stöd. Det kan handla om att fixa med Bank-ID och Swish, lyfta en tung möbel som behöver flyttas eller bara hålla sällskap. Flera studier har visat att kvinnor och män i övre medelåldern (45–64 år) är den grupp som utför mest omsorgsarbete för äldre och andra närstående. När föräldrarna blir äldre, runt 75-årsåldern, och aktivitetsförmågan minskar ökar även behovet av omsorg. Kvinnor drar det tyngsta lasset.

Många blir sambandscentraler mellan kommunen och vården för föräldern. Både kvinnor och män upplever att anhörigomsorgen har en psykisk och fysisk påfrestning, men de negativa effekterna är vanligast hos kvinnor. Omsorgen upplevs som mer påfrestande ju oftare man ger den, och kvinnor gör också oftare förändringar i arbetslivet för att hantera rollen som anhörig, till exempel att gå ner till deltidsarbete.

Andelen som är 80 år eller äldre kommer att öka med 50 procent fram till 2030. Det behövs fler lösningar för en växande äldre befolkning, och för de som är en del av att ta hand om dem. I vad som ibland kallas sandwich-generationen, åren där man kläms i tid mellan att ta hand om sina barn, samtidigt som ens egna föräldrar börjar bli till åren och behöver stöttning.

Liberalerna vill därför införa vård av förälder (VAF). I likhet med vård av barn (VAB) ska den som måste ta hand om sin egen äldre förälder inte behöva gå ner i arbetstid eller få en ohållbar livssituation, med ökad stress eller sämre hälsa, på grund av att den tar ansvar för sina anhöriga. Närstående vuxna barn ska kunna använda upp till 50 VAF-dagar totalt efter att ens förälder fyllt 75 år, eller utifrån en läkares bedömning. Detta för att stärka kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden genom hela livet och förbättra hälsan genom minskad stress.

Dessutom vill Liberalerna skapa en ny form av RUT-avdrag, så kallad pensionärs-RUT. För dem över pensionsåldern ska även exempelvis hemkörning av mat, hundrastning och plantering av blommor ingå. Det ökar valfriheten och flexibiliteten i vardagen och avlastar för anhöriga som är kvar i arbetslivet.

Frihet, flexibilitet och makt över arbetet

En återkommande orsak till att ekonomiska skillnader mellan kvinnor och män ökar är skillnaderna på hur mycket och var man arbetar. Kvinnor är hemma med barnen i större utsträckning än sina manliga kollegor, tvingas gå ner i arbetstid för att ta hand om sina anhöriga och arbetar inom yrken som ofta är präglade av deltid eller sämre löneläge och -utveckling. Samtidigt argumenterar vänstern för att arbetstiden behöver kortas ytterligare. En generell arbetstidsförkortning är väldigt dyr och passar inte alla. I ett läge med utpräglad kompetensbrist och stora ekonomiska behov behöver vår ekonomi växa och företag utvecklas – samtidigt som vardagen ska gå ihop för människor.

Sverige har en hög sysselsättningsgrad där både män och kvinnor jobbar, det är i grunden positivt för såväl jämställdhet som ekonomisk tillväxt. Svenskar jobbar dessutom internationellt sett relativt lite och Sverige som land arbetar i paritet med våra nordiska grannar. När semester, sjukfrånvaro och föräldraledighet räknas in jobbar svenskar i snitt 27 timmar i veckan – i nivå med våra nordiska grannar. Möjligheten att kunna arbeta flexibelt, och anpassa efter sin egen situation, är viktigare än att lagstifta om en ny generell arbetstid.

Till skillnad från en vänster som tror att alla ska pressas in i samma mall vet liberaler att människor är olika och har olika behov under olika skeden i livet. För vissa skulle det passa bra med en nedgång i veckoarbetstiden, men för andra är det viktigare att kunna gå hem vid klockan 15 för att kunna hämta vid förskolan och sedan arbeta ikapp vid ett annat tillfälle.

De samlade reformerna i den här rapporten kommer att träffsäkert minska arbetstiden för de som behöver det allra mest och bidra till att vardagen går bättre ihop. Dessutom stärker de tydligt incitamenten för både kvinnor och män att fatta beslut som leder till ökad jämställdhet. Vid familjebildningen. I föräldraskapet. Som anhörig. Under arbetslivet. Det är liberal feminism i praktiken. Jämställdhet ska helt enkelt löna sig – ekonomiskt, praktiskt och långsiktigt.